

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies tertius et quartus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

Caput IX. Conjunctio Sancti cum Deo in oratione: constantia in
prædicando, prædicatio coram Papa et Cardinalibus: amicitia cum
Hugolino Ostiensi: amor pauperum et quorundam animalium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72907](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72907)

A i Eugubium, vernacule Gubbio, etiam civitas Umbriae est in ducatu Urbinato.

k In Vita secunda dicitur caseata, quae placenta ex caseo est.

l De facto consentiunt scriptor Vitae secundae et S. Bonaventura; verum hic num. 184 ait, Religiosum illum, non a praesente S. Francisco per signum Crucis, sed per missam ab eodem buccellam panis, ex quo comederat, sanatum fuisse. Verisimile est, istud adjunctum non sine diligenti examine a sancto Doctore fuisse variatum.

m Apud S. Bonaventuram in Vita edenda num. 185 legitur: In castro S. Geminiani. Vide Commentarium praevium num. 419, ubi ostendi, legendum esse S. Gemini, quod Umbriae castrum et oppidum est.

n Est quidem in Apulia vicus quidam, olim civitas episcopalis, Civitas appellata; verum cum S. Bonaventura in Vita edenda num. 185 similem energumena per S. Franciscum liberationem in Civitate de Castello breviter memoret, eique consentiat auctor Vitae secundae; dubito, an non idem hic indicetur locus. Vide Commentarium praevium num. 420.

CAPUT IX.

B *Conjunctio Sancti cum Deo in oratione: constantia in praedicando, praedicatio coram Papa et Cardinalibus: amicitia cum Hugolino Ostiensi: amor pauperum et quorundam animalium.*

xxvii.
Orationi perpetuo intentus, demonis tentationes

Vir Dei Franciscus doctus erat, non sua quaerere, sed quae aliorum salutis praecipue cerneret expedire. Super omnia tamen desiderabat dissolvi et esse cum Christo. Propterea summum ejus erat studium ab omnibus, quae in mundo sunt, liber existere, ne vel ad horam contagione alicujus pulveris ejus mentis serenitas turbaretur. Insensibilem omnibus, quae perstreperunt exterius, se reddebat et totis visceribus in se undique sensus exteriores recolligens ac motus animi cohibens, soli vacabat Deo; in foraminibus petrae nidificabat, et in caverna maceriae habitatio ejus. Felici certe devotione circuibat caelibus mansiones, et in vulneribus Salvatoris exinanitus totus diutius residebat. Eligebat proinde frequenter solitaria loca, ut ex toto animum in Deum posset dirigere: nec tamen pigritabatur, cum tempus cerneret opportunum, se negotiis ingerere, ac salutem liberius intendere proximorum. Nam ejus tutissimus portus erat oratio, non unius existens momenti, vacuane, an praesumptuosa; sed longa tempore, plena devotione, humilitate placita. Si sero incipiebat, vix mane finiebat: ambulans, sedens, comedens, bibens, orationi erat intentus. In ecclesiis derelictis et in deserto positus solus ad orandum pergebat: in quibus, divina gratia protegente, multos timores multasque angustias superavit.

* l. vacuave aut

et insultus contemnit, constantissime praedicat.

72 Manu ad manum cum diabolo conflagrabat, cum in ejusmodi locis non solum tentationibus ipsum pulsaret interius, verum etiam exterius ruinis et subversionibus deterreret. Sed sciens fortissimus Miles Dei, Dominum suum ubique omnia posse, terroribus non cedebat; sed aiebat in corde suo: Non amplius, o malevole, potes in me malitia tua arma excutere, quam si in publico coram hominibus maneremus. Revera constantissimus erat valde, et in nullo, nisi quod erat Domini, attendebat. Nam cum inter multa millia hominum verbum Domini saepissime praedicaret, ita securus erat, acsi cum familiaris socio loqueretur. Populorum maximam multitudinem, quasi virum unum, cernebat, et uni, quasi multitudini, praedicabat. De puritate mentis providebat sibi securitatem dicendi sermonem, et non praecogitans, mira et inaudita omnibus loquebatur. Si quando vero aliqua meditatione praeveniret sermonem, congregatis populis et meditata quandoque

non recordabatur, et loqui alia ignorabat; absque rubore aliquo confitebatur populis, se multa praecogitasse, quorum nihil penitus poterat recordari. Sicque de subito tanta eloquentia replebatur, ut in admirationem converteret animos auditorum. Quandoque vero nihil sciens loqui, benedictione data, ex hoc solo maxime praedicatos populos dimittebat.

75 Sed cum tempore quodam, causa Religionis poscente, ad urbem Romam venisset, loqui coram Domino Papa Honorio et venerabilibus Cardinalibus plurimum stitiebatur. Quod intelligens dominus Hugo Ostiensis episcopus, qui Sanctum Dei singulari venerabatur affectu, timore ac laetitia repletus, admirans sancti Viri fervorem et simplicem intuentis puritatem; sed confidens de misericordia Omnipotentis, qui pie se colentibus necessitatis tempore nunquam deest, eum coram domino Papa Honorio et reverendis Cardinalibus introduxit. Qui coram cunctis principibus assistens, licentia et benedictione suscepta, intrepidus loqui coepit; et quidem cum tanto fervore spiritus loquebatur, quod non (se e) capiens praelæticia, cum ex ore verbum proferret, pedes quasi saliendo movebat, non ut lascivius, sed ut igne divini amoris ardens; non ad risum movens, sed plangentem doloris extorquens. Multi enim ipsorum corde compuncti sunt, divina gratiam et tanti Viri gratiam admirantes. In mirabili episcopus venerabilis dominus Ostiensis timore suspensus erat, totis orans visceribus ad Dominum, ne beati Viri contemneretur simplicitas; quoniam in eum Sancti gloria resultat*, et dedecus* ei erat, eo quod erat pater d super ejus familiam constitutus.

74 Adhaeserat ei namque S. Franciscus, tanquam filius patri et unicus matri suae, securus in sinu clementiae suae dormiens et requiescens. Pastoris certe ille implebat vicem et faciebat opus, sed sancto Viro reliquerat nomen. Beatus Pater necessaria providebat, sed felix ille dominus provisae effectui mancipabat. O quanti, maxime in principio, cum haec agerentur, novellae plantationi insidiabantur, ut perderent! O quanti electam vineam, quam Dominica manus benignissime novam in mundo plantabat, suffocare studebant! Quam multi primos et purissimos ejus (fructus e) furari et consumere nitebantur! Qui omnes tam reverendi patris et domini gladio interfecti, et ad nihilum sunt redacti. Erat rivus eloquentiae, murus Ecclesiae invictus, assertor humilium. Benedicta proinde et memorabilis dies illa, qua Sanctus Dei tam venerabili domino se commisit. Cum enim tempore quodam dominus ille legatione, sicut saepe solebat, pro Sede Apostolica in Tuscia fungeretur, F beatus Franciscus, non multos adhuc fratres habens, et volens in Franciam ire, devenit Florentiam, ubi jam tunc dictus episcopus morabatur; nondum alter alteri praecipua familiaritate conjunctus, sed sola fama beatæ vitæ mutuali eos junxerat caritate.

73 Ceterumque* moris erat B. Francisci, cum aliquam civitatem et terram ingrederetur, ad ipsos* vel sacerdotes accedere; audiens de praesentia pontificis tanti, magna cum reverentia ejus se clementiae praesentavit. Quem dominus episcopus videns, humili devotione suscepit, sicut et semper omnibus sacram Religionem praetendentibus faciebat, et illis praecipue, qui beatæ paupertatis et beatæ simplicitatis insigne nobile deferebant. Et quoniam sollicitus erat pauperum supplere inopiam, et ipsorum negotia specialiter pertractare, causam adventus ipsius diligenter quaesivit, et ejus propositum benignissime intellexit. Quem cum cerneret supra ceteros terrena omnia contemnentem, et illo igne ferventem, quem Jesus misit in terram, anima sua et tunc animæ illius conglutinata est, devote ipsius petens orationem, et gratissime ei suam offerens in omnibus protectionem. Monuit proinde ipsum, coeptum perficere iter, et ad curam et custodiam eorum, quos Dominus Deus sibi commiserat, solite

AUCTORE
THOMAS CELAN.

etiam coram
Honorio Papa
gaudente
Cardinalis
Ostiensis,
a

b

c

E

* l. resultabat

* l. decus

d

qui sanctum et
socios ejus
paterno fovebat
animo,

e

F

et jam ante in
clientelam
suam accepterat.

* an Ceterum

quia?

* an episcopus?

solite

AUCTORE
THOMASCELAN.

XXVIII.
Sanctus pau-
peres hono-
rari vult,
eosque re et
opera iuvat.

licite vigilare. Videns autem S. Franciscus tam reverendum dominum, sicut parvuli, gerere animum, affectum dulcem, sermonem efficacem, gavisus est gaudio magno valde; et exinde procidens ad pedes ejus, seipsum et fratres suos devoto ei animo tradidit et commisit.

76 Pater pauperum, pauper Franciscus, pauperibus omnibus se conformans, pauperiorem se quempiam conspicere gravabatur, non inanis gloriae appetitu, sed solius compassionis affectu. Et licet tunica vili et hispida foret contentus, illam multotiens cum aliquo paupere dividere cupiebat. Sed ut ditissimus pauper, magno pietatis affectu ductus, posset utcumque pauperibus subvenire, postulabat in magnis frigoribus a divitibus hujus seculi mantellum seu pelles praestari. Quod cum devote libentius id facerent, quam ab eis Pater beatissimus postularet, dicebat eis: Tali tenore hoc a vobis recipiam, quod rehabere de caetero non expectetis. Cumque aliquis ex pauperibus ei primitus obviaret, exultans et gaudens, ex accepto pauperem induebat. Molestissimum erat ei, cum alicui pauperum cerneret exprobrari, vel in aliquam creaturam maledictionis verbum audiret ab aliquo intorqueri. Unde accidit, ut frater quidam cuidam pauperi, elemosynam postulanti, B verbum invectionis inferret, dicens: Vide, ne forte sis dives, et similes paupertatem: quod audiens pater pauperum S. Franciscus, graviter doluit, et fratrem talia proferentem durissime increpavit, praecipitque ei, ut se coram paupere denudaret, ac pedes ejus deosculans, veniam postularet. Aiebat namque: Qui pauperi maledicit, Christo injuriam facit, cuius portat nobile signum, qui pro nobis se fecit pauperem in hoc mundo. Frequenter proinde inveniens pauperes, lignis vel aliis sarcinis oneratos, ad juvandos illos proprios humeros, licet nimium debiles, supponebat.

Præ ceteris
brutis ani-
mantibus dili-
gebat agnos,
quorum
unum

77 Affluebat spiritu caritatis, pietatis viscera gestans, non solum erga homines necessitatem patientes, verum etiam erga muta brutaque animalia, reptilia, volatilia, et ceteras insensibiles creaturas; sed in omni genere animalium speciali dilectione et promptiori affectu agniculos diligebat, eo quod Domini nostri Jesu Christi humilitas in Scripturis sacris agno assimilatur frequentius, et convenientius coaptatur. Sic et omnia illa, praecipue in quibus fidei posset aliqua similitudo allegoriae reperiri, amplexabatur carius, et libentius videbat. Nam cum tempore quodam iter faceret per Marchiam de Ancona, et in eadem civitate verbum Dei praedicasset, ac versus Auximum g cum domino Paulo h, quem Ministrum constituerat omnium fratrum in eadem provincia, iter arripisset; invenit in campis pastorem quemdam, caprarum et hircorum gregem pascentem; eratque inter caprarum et hircorum pluralitatem ovicula una pergens, humilis et quietius pascens. Quam videns beatus Franciscus, lixit gradum et tactus dolore cordis intrinsecus, altius ingemiscens, dixit ad fratrem, qui comitabatur eum: Nunquid non ovem hanc cernis, quæ inter has capras et hircos sic ambulat mansueta? Ita dico tibi, quia Dominus noster Jesus Christus inter Phariseos et principes sacerdotum sic humilis ambulabat. Rogo te propterea, fili, per caritatem ipsius, ut mecum huic compatiaris oviculae, et, soluto pretio, de medio istarum caprarum et hircorum educamus eam.

ex caprarum
hircorumque
grege redemit,
et nutriendum
curavit;

78 Frater Paulus vero, ejus dolorem admirans, cepit ipsemet condolere. Cum autem nihil præter viles tunicas, quibus induebantur, haberent, et solliciti de solvendo pretio existerent, quidam statim mercator iter agens affluit, et pretium obtulit, quod optabant. At ipsi gratias agentes Deo, accepta ove, Auximum pervenerunt. Et introeuntes ad episcopum civitatis, ab ipso magna cum reverentia sunt suscepti. Miratus est dominus episcopus et de ove, quam Vir Dei ducebat, et de affectu, quo erga eam ducebat. Sed cum Christi Servus longam sibi de ove sermonis parabolam retegisset, corde compun-

*retegisset

ctus, gratias egit Deo. Die vero sequenti egressus D est de civitate, et cogitans, quidnam de ove faceret, consiliis consocii et fratris sui eam in quodam claustro famularum Christi apud Sanctum Severinum i tradidit conservandam. Venerabiles ancillæ Christi, velut magnum munus a Deo sibi datum, gaudentes oviculum susceperunt: quam temporibus multis sollicitè custodientes, de lana ipsius tunicam texerunt, et eam beato patri Francisco apud ecclesiam B. Mariæ de Portiuncula tempore cujusdam capituli transmiserunt. Quam cum magna reverentia et animi exultatione Sanctus Dei amplexans, deosculabatur eam, invitans ad gaudium circumstantes eum.

79 Alia vero vice, cum per eandem Marchiam transiret, eodem fratre ipsum alacriter comitante, viro cuidam obviavit, qui agniculos duos suspensos et ligatos in humero suo ad forum, ut venderet, deportabat. Cumque agnos balantes beatus Franciscus audisset, commota sunt ejus viscera, et appropinquans tetigit eos, quasi mater super plorantem filium, affectum compassionis ostendens; et ait ad virum: Quare sic fratres meos agnos ligatos et suspensos ex crucias? Qui respondens ait: Eos ad forum porto, ut vendam, pretii necessitate compulsus. Et ait Sanctus: Quid postea fiet de illis? Ad quem ille, Emptores, inquit, eos interficient et manducabunt. Absit, respondit Sanctus, non fiat istud, sed tolle, pro pretio mantellum, quem porto, et agnos mihi concede. Qui alacri animo agniculos tribuit, et mantellum suscepit, quoniam multo majoris pretii erat mantellus, quem causa frigoris expellendi Sanctus a quodam fideli viro mutuo susceperat k ea die. Caeterum apud se Sanctus, susceptis agniculis, quid de ipsis faceret, sollicitus cogitabat, et habito consilio fratris associantis cum eo, viro illi reddidit gubernando, praecipitque sibi, ne ullo tempore venderet eos, nec malum eis quid inferret, sed conservaret, nutrit et regeret studioso.

et alios duos,
qui ad forum
venales fore-
bantur.

ANNOTATA.

a Ut Regulam suam, ab Innocentio III summo Pontifice dudum vivæ vocis oraculo approbatam, ab ejusdem successore Honorio III scriptis confirmari obtineret; prout suo loco dixi in Commentario prævio, et infra dicitur.

b Tres Socii, qui Appendicem Vitæ dandam scripserunt post Thomam Celanensem, tradunt, S. Franciscum, non sponte sua, sed a Cardinale Hugone seu Hugolino, Ostiensis episcopo, compulsus coram Honorio et Cardinalibus prædicasse. Vide dicta in Commentario prævio num. 305 et sequenti.

c Hanc voculam, quæ in apographo nostro exciderat, addidi.

d Id est, protector Ordinis illius; tunc quidem propria sua voluntate et rogatus a S. Francisco, at paulo post auctoritate Pontificia.

e Hanc quoque voculam, quæ deesse videtur, adjunxi.

f Denudationem hanc non nimis crude interpretaris.

g Auximum vel Auximum, Italis Osimo, ditionis Ecclesiasticæ civitas episcopalis est in Marchia Anconitana.

h Infra Frater Paulus dicitur.
i S. Severini fanum, alias etiam Septempeda, Italis San-Severino dictum, item episcopalis civitas est ad Potentiam fluvium, in eadem Marchia Anconitana.

k Nempe palliolum istud sic mutuum, seu commodatum, acceperat Sanctus, ut, quemadmodum alias vidimus, de eo, si vellet, posset disponere.

